QUINZAINE
DES RÉALISATEURS
Société des réalisateurs de films
CANNES
CLARA SOLA
EN FILM AV NATHALIE ÁLVAREZ MESÉN

CLARA SOLA

40-åriga Clara tros ha en speciell kontakt med Gud. Hon är ett ”helgon” i en by i behov av hopp, medan hon själv finner sin tröst i naturen. Medan mamman gör allt hon kan för att hålla tillbaka Claras utveckling som kvinna, lyckas hon inte kväva hennes sexuella lust. När en ung man dyker upp i familjens liv väcks en stark åtrå hos Clara som leder henne ut på outforskad mark där hon överskrider både fysiska och övernaturliga gränser.

Clara Sola är en kraftfull berättelse om en kvinna som tar makten över sitt eget liv. Filmen har också sin bakgrund i regissören Nathalie Álvarez Meséns eget liv.

– Jag kommer från en stor familj med övervägande kvinnor och trots det reproducerades och fick jag inpräntat i mig diverse osunda, patriarkala normer om hur kvinnor bör eller inte bör bete sig, säger hon. Eftersom det är normer som är helt orealistiska känner vi att vi aldrig duger. Jag har som vuxen fått kämpa hårt – och kämpar än idag – med att göra mig kvitt dem, eftersom det känns som en del av den roll jag förväntas spela för att fungera i det här samhället. Rollerna som vi som kvinnor har lärt oss spela intresserar mig – vad händer när vi bestämmer oss för att inte acceptera dem längre?

Clara är en person som är uppfostrad att följa en konservativ mall och i filmen försöker Álvarez Mesén skildra vem hon är innerst inne när hon slipper spela en roll – ensam med naturen, utan några filter.

– Det finns något andligt i den frihet som naturen ger, till skillnad från de flesta religioner som har regler och förbehåll som ofta bakbinder kvinnor. I en värld som styrs av förlegade normer och konsumtion är det en upprorshandling att vara god och sann mot sig själv och mot naturen. Jag hoppas att filmen ska fungera stärkande – jag vill gärna se den här historien som en uppmaning till att vägra lyda, till att läka sig själv och naturen, även om man på vägen dit måste ta kål på en del religion, normer, relationer. Det är en aspekt på Fågel Fenix-temat som jag gillar.

Innan hon gjorde *Clara Sola* hade Álvarez Mesén gjort några kortfilmer i Sverige och USA och hon hade en längtan efter att få återvända till Costa Rica och göra sin första långfilm på sitt modersmål, spanska. I Costa Rica händer det nu spännande saker i branschen, det är de kvinnliga regissörerna som står för de mest spännande och internationellt uppmärksammande verken, menar Álvarez Mesén.

Allra viktigast var att miljöerna och bildspråket hämtade näring ur hennes egna barndomsminnen därifrån.

– Även om filmen utspelar sig på en uppdiktad plats som till det yttre påminner om många andra platser i Latinamerika, och eftersom jag även är svensk slängde vi in några små diskreta skandinaviska detaljer, så är den också väldigt costaricansk.

Vi letade inspelningsplatser i nästan ett år innan vi bestämde oss för att plantera Clarafröet i Vara Blanca, där vi efter ett tag hittade Claras hus och de flesta andra miljöer. Det är en stad som ligger 1900 meter över havet, luften är dimmig och rogivande. Huset låg mirakulöst nog exakt som vi hade föreställt oss i manus, med en levande grön vägg på baksidan, och scenografteamet gjorde ett fantastiskt jobb med att finjustera det till att passa vår värld. En annan grej att lyfta fram är att många av birollerna spelas av folk från orten, de är på riktigt grannar till Clara.

Religion och tradition är känsliga ämnen och det som i filmen intresserar Álvarez Mesén är hur religionen bidrar till skapa och reproducera könsroller som inte är sunda. Framför allt fascineras hon av hur de här patriarkala normerna och tankefigurerna ärvs från generation till generation och förkläs som traditioner, även i de hem där det inte finns några män.

– Min colombianska medmanusförfattare Maria Camila Arias och jag var måna om att låta Clara Sola utspela sig i det Latinamerika vi mindes från vår barndom och vi ville behandla ämnet mot en bredare fond än bara det costaricanska. Vi insåg att våra minnen skulle kunna ge en förhöjd version av verkligheten och vi tog oss vissa friheter för att bättre kunna skildra de mer ”subtila” machismo-företeelserna.

Lite pekar filmen finger även mot kvinnorna, för att röra om i grytan, i själva receptet som patriarkatet är beroende av för att vidmakthålla sig självt. Jag ville uppmuntra kvinnor till att utforska sitt inre, i stället för att upprepa samma gamla machismomönster som man blir pådyvlad av familjen eller samhället i vidare bemärkelse.

Mönster är något man skolas in i och vi behöver göra mer för att bryta de skadliga mönstren. Svårigheten ligger i att de flesta kvinnor inte inser att de är delaktiga i att upprätthålla det här – våra tankar och kroppar är genomsyrade av konventioner. Jag måste ifrågasätta en massa av det jag själv tror jag vet eller känner. Och jag vet att det här har sagts om och om igen, men förändringen tar alldeles för lång tid. Så inte undra på att jag sitter här och pratar om det ännu en gång.

Genren ”magisk realism” är en viktig beståndsdel av den latinamerikanska litteraturen och har alltid varit en naturlig del av landskapet där historien utspelar sig, eftersom man ständigt är nära naturen.

– För mig hänger naturen samman med något större, som delvis ligger bortom människans fattningsförmåga. Vi hade två metoder för att förmedla den magiska realismen. Den ena har att göra med historien, de lätt magiska skeendena som personerna i filmen är medvetna om. Oftast ville vi att kameran i lugn och ro skulle iaktta de skeendena, för att förhöja sanningshalten i dem.

Den andra handlar om berättartekniken – och de ingredienserna är personerna i filmen inte medvetna om. Som att kameran ibland får ett eget liv bortanför karaktärerna, att man lägger musik för att understryka vissa scener, att man återger en persons inre bilder som en del av berättelsen, den sortens verktyg. Det är sånt som får en del filmer där egentligen inget magiskt händer att ändå kännas lite magiska. Med andra ord berör den ena metoden innehållet, den andra handlar om att bestämma att styckets form ska vara poesi. Ihop med klipparen Marie-Hélène Dozo har vi försökt finna balansen mellan de båda metoderna genom hela filmen.

Claras begär är undertryckta och hennes förhållande till den egna kroppen är komplicerat. Wendy Chinchilla gör en väldigt fysisk rolltolkning och den man sökte efter skulle vara någon med fenomenal kroppskontroll. Det var i en dansföreställning 2018 som Álvarez Mesén såg Wendy och blev fullständigt knockad. Det

motsägelsefulla var att rollen är väldigt stillsam och de jobbade mycket med inre bilder för att få det här iakttagande sättet att vara på att bli väldigt aktivt.

Repetitionsarbetet hade två sidor. Den ena, under ledning av dramacoachen Carlos ”Fagua” Medina, handlade om rollfigurernas inre liv och hur det var kopplat till skådespelarnas känslor. Eftersom de inte jobbade med yrkesskådespelare gjorde det här möjligt för dem att vara sanna inför kameran genom att tillåta sig att vara sårbara.

Den andra handlade om rollfigurernas kroppsliga uttryck. Genom kontaktimprovisation kunde man återväcka medvetenheten om skådespelarnas egna och andras kroppar och skapa sammanhållning. I fråga om Clara blev grunden till karaktären lagd redan vid Wendys första audition i en lek med olika procentandelar av ”varg kontra människa”. Från och med den stunden fanns det alltid en viss delmängd varg i Wendys blick och kroppshållning när hon tog på sig Claras skepnad. Rösten och sättet att tala hittades genom clowntekniker och hennes rörelser hämtar konstant inspiration från ”inre-väsen-bilder”.

– Jag har tidigare beskrivit Clara som en person som på ytan kan verka skör men skulle hon gripa tag om din hand kan hon krossa den om hon vill – lite som en trädgren som växer runt omkring en i raketfart. Jag tror att man kan ana Wendys hela stora rörelsepalett inom Clara, vilket gör det faktum att personen är fångad i sin egen kropp så sorgligt – det är som om hennes kropp är för liten för henne, för hon besitter en ofantlig kraft.

Claras kontakt med naturen visas oftast i närbild, väldigt intimt. Hur hon rör vid stoet, insekterna, gyttjan …

– På ett sätt är den mest intima relation vi har, i det verkliga livet, den med naturen eftersom vi är del av den. Det är en sentida och värdelös uppfattning att vi människor är åtskilda från naturen och oupphörligt måste tämja den. Det är bland annat därför världen ser ut som den gör idag. Clara ser att naturen och hon själv hänger samman och hon är nyfiken på vad som pågår i underjorden på samma sätt som hon är nyfiken på sig själv. Filmfotografen Sophie Winqvist Loggins och jag ville få fram en väldigt fysisk, påtaglig känsla via beröring – föra tittaren tätt intill hur Clara erfar världen med sina djur, vinden, växterna, jorden, vattnet, elden och den subtila magin. Beslutet att filma det på det sättet var inte svårt eftersom det var en del av filmens själva grundidé. Men samtidigt var de tvungna att ha stort tålamod och vara varsamma med naturen. Till exempel var de fullständigt i flodens våld och måste vara väldigt försiktiga med teamet av människor och med teknikutrustningen, medan de små insekterna och hästen Yuca också krävde stort tålamod och varsamhet.

– Naturen går egentligen inte att regissera. Det regnar och man klafsar i djup lera, så jag försöker vara väldigt flexibel, man har inget annat val när man filmar med begränsad budget, avslutar Nathalie Álvarez Mesén.

OM REGISSÖREN

Nathalie Álvarez Mesén är en svensk manusförfattare oc h regissör, med anknytning till både Costa Rica och Sverige. Hon påbörjade sin karriär inom fysisk teater i Costa Rica innan hon tog sin kandidatexamen i mimskådespeleri. Därefter har hon erhållit en Master of Fine Arts i regi och manus för film från Columbia University i New York med examensfilmen *Molt* (2018).

Hon har medverkat i talangprogram som Berlinale Talents, TIFF Filmmaker Lab och NYFF Artist Academy, och hennes kortfilmer har visats på filmfestivaler världen över. Hennes kortfilm *Filip* (2016) vann ”Best Film Under 15 Minutes” vid Palm Spring Shortfest 2016, och *Asunder* (2015) visades på Tellurides filmfestival 2016.

Nathalie Álvarez Mesén är även medförfattare till filmen *Entre tú y milagros* (2020) som vann Orizzonti Award för bästa kortfilm vid Venedigs filmfestival 2020. Just nu utvecklar hon sin andra långfilm, *Vargen biter sönder dina rena händer*. För detta projekt fick Mesén Filminstitutets utvecklingsstöd Wild Card 2019, där syftet är att fånga upp unika filmröster från olika filmutbildningar och ge nyexaminerade regissörer en chans att snabbt komma igång efter sin utbildning.

Huvudrollen i Clara Sola spelas av den prisbelönta costaricanska dansaren Wendy Chinchilla, som här gör sin första filmroll. Filmen är fotograferad av Sophie Winqvist Loggins (*Aniara*, *Pleasure*) och i teamet finns också Oscarsnominerade makeupdesignern Göran Lundström (*Gräns*).

SKÅDESPELARNA

Wendy Chinchilla Araya
Daniel Castañeda Rincón
Ana Julia Porras Espinoza
Flor María Vargas Chaves

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Regi . . . . . Nathalie Álvarez Mesén
Manus . . . . . Nathalie Álvarez Mesén
. . . . . .Maria Camila Arias
Foto . . . . . Sophie Winqvist Loggins DFF FSF
Scenografi . . . . . .Amparo Baeza
Klippning . . . . . Marie-Hélène Dozo
Kostym. . . . . Patricia Alvarado Hurtado
Ljud . . . . . .Erick Vargas Williams
. . . . . Valène Leroy
. . . . . Charles De Ville
. . . . . Aline Gavroy
Producent . . . . . Nima Yousefi
Samproducenter: . . . . . Alan McConnell
. . . . . (Resolve Media)
. . . . . Géraldine Sprimont
. . . . . Anne-Laure Guégan (Need Productions)
. . . . . .Karina Avellan Troz
. . . . . Marcelo Quesada Mena (Pacífica Grey)
Exekutiv producent. . Peter Krupenin (HOBAB)
I samarbete med . . . . . .Lisa Widén
. . . . . Beata Mannheimer
. . . . . (Film Capital Stockholm Fund)
. . . . . Ivanna Kozak
. . . . . .Antoine Liétout
. . . . . Ivan Zuber (Laïdak Films)
Produktion . . . . . .HOBAB©
Språk . . . . . .spanska
Längd. . . . . 108 minuter
Land & år . . . . . Sverige 2021
Distribution Folkets Bio
folketsbio.se